

Tilburg University

Klimaatverandering heeft ook gevolgen voor het werkklimaat en onze arbeidsproductiviteit

Wilthagen, Ton

Published in:
Het Financieele Dagblad

Publication date:
2019

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Wilthagen, T. (2019). Klimaatverandering heeft ook gevolgen voor het werkklimaat en onze arbeidsproductiviteit. *Het Financieele Dagblad*, 23.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Klimaatverandering heeft ook gevolgen voor het werkklimaat en onze arbeidsproductiviteit

ILLUSTRATIE: MAX KISMAN VOOR HET FINANCIEELE DAGBLAD

Ton Wilthagen is hoogleraar Arbeidsmarkt, Tilburg University. Reageer via expert@fd.nl.

Het bewustzijn dat klimaatverandering veel gevolgen heeft en nog zal hebben, is sterk toegenomen. Het gaat echter niet alleen om het algemene leefmilieu en om ons waterbeheer. Hittegolven, vaker hoge en zelfs extreme temperaturen, beïnvloeden ook ingrijpend het werkklimaat en de economie. Dat is de strekking van het onlangs verschenen rapport 'Working on a warmer planet' van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties (ILO).

Deze gevolgen komen voort uit wat hittestress wordt genoemd, of oververhitting. Ons lichaam moet een basistemperatuur van 37°C zien te handhaven. Voor werkende mensen is hitte een beroeps- en gezondheidsrisico. Hittestress ontstaat bij omgevingstemperaturen boven de 35°C en bij een hoge vochtigheidsgraad. Boven de 39°C kan uitputting ontstaan met mogelijk fatale gevolgen. Hitte heeft

gevolgen voor de fysieke functies, de werkcapaciteit, het veroorzaakt mentale vermoeidheid en vermindert de productiviteit. Er kunnen vaker fouten worden gemaakt en ongevallen optreden.

Volgens de studies die in het rapport worden aangehaald, werkt het productiviteitsverlies als volgt. Bij een temperatuur rond 24°C gaan werknemers het nog niet rustiger aan doen en valt hun arbeidscapaciteit niet terug. Maar bij een temperatuur van ongeveer 33°C of 34°C en een gemiddelde fysieke inspanning, halveert de productiviteit. Dat betekent dat een werknemer in een uur nog maar de helft produceert van wat in de werksituatie zonder hittestress zou gebeuren.

Iedereen kan last krijgen van hoge temperaturen op het werk, ook in een kantooromgeving of fabriek met slechte klimaatbeheersing. Maar het zijn met name mensen die lichamelijk zwaar werk verrichten en/of buiten werken, die het zwaar te verduren hebben. Denk aan de bouw en de landbouw. Ook in de toeristische sector, het transport en de sport kunnen de omstandigheden belastend worden.

ECONOMISCHE SCHADE

De ILO verwacht dat hittestress in 2030 zal leiden tot een wereldwijd verlies van 2,2% aan arbeidsuren, een productiviteitsdaling gelijk aan tachtig miljoen fulltimebanen en een afname van het bruto binnenlands product met \$2400 mrd. De organisatie noemt dit een conservatieve schatting, omdat wordt uitgegaan van een temperatuurstijging van 1,5°C tot het eind van de eeuw. Maar dit kan ook hoger uitvallen. Bovendien wordt te makkelijk aangenomen dat veel buitenwerk in de scha-

duw kan worden gedaan in plaats van in de volle zon.

De consequenties van hittestress zijn over de wereld ongelijk verdeeld en vooral groot in landen met lage inkomens, slechte arbeidsomstandigheden en informeel werk. Het rapport noemt West-Afrika en Zuid-Azië in het bijzonder. Vooral kwetsbare gemeenschappen in landen die sterk afhankelijk zijn van landbouw zullen grote impact ondervinden. Het verlies van arbeidsuren zal ook een negatief effect hebben op de toch al zwakke systemen van sociale zekerheid in die betreffende gebieden. Waar bestaanszekerheid verdwijnt, zal dit onvermijdelijk tot nieuwe migratiestromen leiden.

Voor Europa zijn de prognoses een stuk minder negatief, in de zin dat het productiviteitsverlies minder dan 0,1% zal bedragen. Tijdens periodes van hittegolven kan dat verlies echter fors oplopen. Ook in Europa stijgen de gemiddelde temperaturen, zeker in Scandinavië, en komen vaker extreem hoge temperaturen voor. Zo was de gemiddelde temperatuur in de periode 2002-2011 1,3°C hoger dan in de periode 1850-1899. Tijdens de hittegolven en droogte in de zomer van 2003 bedroeg de totale economische schade in Europa \$1,3 mrd.

In Nederland en andere Europese landen zijn in het algemeen de voorzieningen rond het werk en de gezondheidszorg stukken beter dan elders in de wereld. Toch is het de vraag in hoeverre Nederland goed voorbereid is op hogere temperaturen op het werk. Klimaatbeheersing is lang niet op alle werkplekken optimaal geregeld en in het buitenwerk is dat per definitie moeilijk.

Vakbond FNV stelt dat zo'n 39% van

de Nederlandse werknemers weleens in (extreme) hitte werkt en wijst op extra gezondheidsrisico bij hartproblemen, zwangerschap, overgewicht, suikerziekte, en longaandoeningen.

Elke keer als de temperatuur omhoog schiet, komt de vraag aan de orde wanneer het te warm is om te werken. Zo maar werk weigeren is geen optie. De werkgever moet maatregelen nemen, maar de arboregels bepalen niet precies wanneer er sprake is van ernstige en onmiddellijk gevaarlijke hitte. Naast de temperatuur speelt ook de luchtvochtigheid een rol en de werkkleding kan ook veel verschil uitmaken. Om die reden heeft de FNV een gratis werkklimaat-app ontwikkeld.

Er is weinig rechtspraak over werken of werkweigering in de hitte. In de praktijk voeren arbeidsorganisaties net als scholen tropenroosters in als het werk dat toelaat en zorgen ze voor extra pauzes en drinken. In sommige sectoren, zoals de glastuinbouw, spelen de cao's in op de risico's van hittestress.

HITTE-WW

Het is niet onwaarschijnlijk dat er ook in Nederland in de toekomst meer structurele maatregelen nodig zijn. Preventie in de vorm van een goed fysiek en sociaal werkklimaat moet daarbij voorop staan. Maar als dat onmogelijk is, kan ook worden gedacht aan hitte-WW.

In de cao voor de Bitumineuze en Kunststof Dakbedekkingsbedrijven hebben de sociale partners afgesproken dit te onderzoeken. Men probeert objectieve criteria vast te stellen, die controle door uitkeringsinstantie UWV mogelijk maken bij toekenning van hitte-WW.

Hittestress zal in 2030 leiden tot een wereldwijd verlies van 2,2% aan arbeidsuren